STRATEGII DE DEZVOLTARE A COMUNICĂRII ASERTIVE LA CADRELE DIDACTICE DIN INSTITUŢIILE DE EDUCAŢIE TIMPURIE: DE LA FUNDAMENT TEORETIC LA VALIDARE EXPERIMENTALĂ

Ana MIRON,

masterandă, anul II, Facultatea Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 316.77:373.2-051 Email:anabudu21@gmail.com

Comunicarea reprezintă o competență fundamentală în domeniul educației timpurii, având un impact semnificativ asupra relațiilor educaționale și asupra dezvoltării armonioase a copilului. Comunicarea asertivă, definită ca abilitatea de a exprima clar, direct și respectuos propriile idei, sentimente și opinii, constituie un indicator esențial al profesionalismului didactic. În contextul actual, investigarea strategiilor ce susțin dezvoltarea comunicării asertive în rândul cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie (IET) se impune datorită necesității gestionării eficiente a situațiilor conflictuale, creării unui climat educațional pozitiv și promovării dezvoltării socio-emoționale a copiilor.

Din perspectiva literaturii de specialitate, comunicarea asertivă este conceptualizată ca o formă de interacțiune interpersonală bazată pe respect reciproc, exprimare clară și asumarea responsabilității individuale. Autori relevanți în domeniu, precum Wolpe [2] și Alberti și Emmons [1], definesc asertivitatea drept exprimarea directă a emoțiilor și opiniilor, fără manifestări agresive sau pasive. În mediul educațional, comunicarea asertivă facilitează gestionarea eficientă a situațiilor problematice, dezvoltarea relațiilor funcționale cu copiii, părinții și colegii, precum și modelarea comportamentului pro-social la copii.

În vederea eficientizării comunicării asertive în rândul cadrelor didactice din educația timpurie, prezenta cercetare a identificat și propus o serie de strategii practice, adaptate specificului instituțiilor preșcolare, după cum urmează:

- organizarea atelierelor de formare dedicate comunicării asertive;
- exerciții de autocunoaștere și gestionare emoțională;
- jocuri de rol și simulări ale situațiilor conflictuale;
- aplicarea feedback-ului constructiv;
- modelarea comportamentului asertiv în interacțiunile cu copiii, părinții și colegii;
- utilizarea tehnicilor de ascultare activă și exprimare a sentimentelor prin mesaje de tip „eu”.

Eficacitatea strategiilor menționate derivă din capacitatea acestora de a stimula exprimarea clară și respectuoasă a opiniilor, consolidând relațiile educaționale și contribuind la instaurarea unui climat pozitiv în cadrul instituțiilor preșcolare. Dovezi empirice din literatura de specialitate susțin că asemenea intervenții reduc tensiunile relaționale și favorizează colaborarea în mediul educațional.

În vederea validării acestor demersuri, s-a realizat un studiu experimental în cadrul IET „Grădinița nr. 2 Vorniceni”, implicând un eșantion de 12 cadre didactice. Procedura investigativă a cuprins trei etape caracteristice cercetărilor psihopedagogice:

1. etapa de constatare, destinată evaluării nivelului inițial de dezvoltare a comunicării asertive;
2. etapa de formare, în care s-a aplicat programa de dezvoltare a abilităților comunicării asertive;
3. etapa de control, prin care s-au evaluat rezultatele obținute și s-a verificat validitatea programei aplicate.

Evaluarea nivelului inițial s-a realizat prin aplicarea chestionarului pentru autocunoașterea celor patru stiluri de comunicare, adaptat de M. Roco după Chalvin. Rezultatele obținute au fost:

- 6 cadre didactice (50%) au manifestat stilul de comunicare asertiv;
- 3 cadre didactice (25%) au manifestat stilul de comunicare manipulator;
- 1 cadru didactic (9%) a manifestat stilul de comunicare agresiv;
- 2 cadre didactice (16%) au manifestat stilul de comunicare pasiv/non-asertiv.

Analiza datelor indică faptul că, deși un număr semnificativ de cadre didactice adoptă un stil asertiv, o proporție considerabilă utilizează stiluri neasertive, evidențiind necesitatea implementării unor programe de formare specializate pentru dezvoltarea comunicării asertive.

În etapa de formare, programa a fost implementată pe parcursul a cinci săptămâni, incluzând sesiuni teoretice, activități practice și autoevaluări, în cadrul cărora s-au aplicat strategiile enumerate anterior.

La finalul programului, etapa de control a presupus reaplicarea chestionarului, iar rezultatele au relevat:

- 9 cadre didactice (76%) manifestând stilul de comunicare asertiv;
- 1 cadru didactic (8%) manifestând stilul de comunicare manipulator;
- 1 cadru didactic (8%) manifestând stilul de comunicare agresiv;
- 1 cadru didactic (8%) manifestând stilul de comunicare pasiv/non-asertiv.

Comparativ, rezultatele arată o creștere semnificativă a utilizării stilului asertiv, reflectată în îmbunătățirea capacității cadrelor didactice de a formula mesaje clare, de a gestiona conflictele și de a dezvolta relații profesionale echilibrate.

În **concluzie**, cercetarea susține importanța comunicării asertive în activitatea cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie, atât ca factor de eficiență educațională, cât și ca premisă pentru menținerea unui climat relațional echilibrat. Implementarea strategiilor propuse a condus la o îmbunătățire substanțială a

competențelor comunicative, favorizând exprimarea clară, respectuoasă și echilibrată a opiniilor, consolidarea relațiilor educaționale și prevenirea conflictelor.

Comunicarea asertivă se constituie nu doar ca o abilitate profesională punctuală, ci și ca un instrument esențial pentru reducerea tensiunilor relaționale, diminuarea stresului ocupațional și întărirea coeziunii în echipele educaționale. Literatura recentă evidențiază că educatorii care adoptă un stil de comunicare asertiv dezvoltă relații funcționale cu părinții și colegii, gestionează cu eficacitate situațiile tensionate și contribuie la crearea unui mediu educațional sigur și motivant pentru copii.

Pe baza acestor rezultate, se recomandă extinderea aplicării programelor de formare și a strategiilor validate la nivel instituțional, precum și integrarea conținuturilor dedicate dezvoltării comunicării asertive în programele de formare continuă a cadrelor didactice din educația timpurie. Astfel, se poate contribui semnificativ la profesionalizarea relațiilor educaționale și la promovarea unei culturi organizaționale bazate pe dialog și respect reciproc, factori indispensabili pentru o educație timpurie de calitate.

Referințe:

1. ALBERTI, R.E., EMMONS, M.L. *Your Perfect Right: Assertiveness and Equality in Your Life and Relationships*, San Luis Obispo, CA, New Harbinger Publications, 2017 (ediția a X-a, revizuită), 312 p. ISBN 978-1626259607
2. WOLPE, J. *The Practice of Behaviour Therapy*, New York, Pergamon Press, 1990 (ediția a IV-a), 421 p. ISBN 978-0080364544.

Recomandat
***Nina BÎRNAZ**, dr., conf.univ.*